

Seminar om lydighed, samarbejde og kommunikation

20.9.2015 i Frederikssund

med Charlotte Lia - Sydkystens hundeskole

Charlotte startede med en præsentation af sig selv og fortalte om erfaringer fra politihundeskole, brugshundearbejde og introduktion til klikkertræning med enetimer hos Karen Frost fra Hund og Træning.

Charlotte medbragte fire bøger om klikkertræning:

Från valp till stjärna af Maria Brandel

Klikkertræning for din hund af Morten Egtvedt og Cecilie Køste.

Lydighetstrening i teori og praksis af Cecilie Køste og Morten Egtvedt.

KLIK dig til success af Karen S. Ulrich og Christina Ingerslev.

Jeg vil foreslå **Apportering till vardag och fest** af Elsa Blomster og Lena Gunnarsson, hvis man ønsker at bruge klikkertræning til markprøve og jagttræning.

Mere inspiration til klikkertræningen kan findes i række videoer af Siri Renée, som forklarer og viser mange forskellige øvelser.

Charlottes formål med dagens undervisning var at formidle viden om indlæring og om brug af klikkeren. Charlotte viste metoder til træning af konkrete færdigheder, og gav deltagerne mulighed for at træne med klikkeren og øve sig i at iagttage hunden.

Det letter træningen af hunden, hvis den har lært, at det kan betale sig at samarbejde med føreren, og den kan koncentrere sig om arbejdet under vanskelige forhold. Træningen skal foregå, så vi får en glad, initiativrig og tryk hund. Ved at bruge klikkeren, kan man markere præcis, når hunden gør det rigtige, og belønningen, som gives bagefter, vil øge chancen for at hunden vil gentage adfærden.

Om klikkere og klikkertræning

Charlotte viste forskellige typer af klikkere.

- En klikker med svag lyd, som er velegnet indenfor, og når man arbejder tæt på hunden.
- En klikker med kraftigere lyd til udendørs brug, og ved markering af adfærd, når hunden er længere fra fører.
- En targetstik med indbygget klikker til target træning.
- Mundklikket, som kan bruges, når man har brug for at have begge hænder fri.

Man skal øve sig i at klikke præcist, fordi klikket skal komme i det øjeblik, hunden udfører den ønskede adfærd. Det kan være en god idé at øve sig uden hund. Klikket skal altid følges af en godbid, også hvis man klikker forkert. Klikkeren bruges til indlæring af nye ting; når en øvelse er lært, og hunden kan udføre den på kommando, behøves klikkeren ikke mere.

Før man begynder at klikkertræne sin hund, skal den betinges på klikkeren. Dvs hunden skal forstå, at klikket betyder, at der kommer en godbid. Se Indlæring af klikkeren.

Man skal være opmærksom på, at man får fremdrift i adfærden ved ikke at klikke for samme adfærd for mange gange. Fremdrift fås ved at tilbageholde klikket og vente på, at hunden tilbyder en adfærd, som er nærmere målet, er stærkere eller fastholdes i længere tid. Charlotte fortalte, at hun typisk har 10 godbidder til en øvelse, og efter otte hæver hun kriteriet og klikker først, når hunden tilbyder ny adfærd.

Trænere og hunde, som er ved at skifte til klikkertræning, kaldes henholdsvis crossover trænere og crossover hunde.

Når man er så langt, at hunden kan tilbyde adfærden i sin endelige form - for eksempel at sætte sig på plads ved førers venstre ben, så er det tid til at sætte signal på. Det kan være et håndsignal, en kommando eller et fløjtesignal. Til sidst lærer hunden, at den kun får belønning, når den har fået signal til adfærden. Det kaldte Charlotte for stimuluskontrol, og hun anbefaler, at man får sat signal på de lette øvelser så hurtigt som muligt.

Ved øvelser, hvor hunden skal blive i samme position i længere tid, for eksempel siddende, så træner man ved at vente med at klikke. Ventetiden varieres, så hunden ikke ved, hvor længe den skal holde positionen, før klikket kommer. I starten er gennemsnitsventetiden kort, måske 2-3 sekunder, men gradvist forlænges, så gennemsnitsventetiden bliver flere minutter. Når hunden trænes i at fastholde en position, belønnes den i positionen. For eksempel, hvis hunden skal sidde på afstand, så går man tilbage til den for at give belønningen. Charlotte bruger ikke kommandoen "bliv" i øvelser, hvor hunden skal fastholde en position.

Godbidder

Charlotte fortalte, at godbidder skal være så lækre, at hunden vil arbejde for dem. Selv bruger hun Rema 1000's fedtfattige kyllingepølser i tynde skiver. Godbiddene kan også få ekstra værdi, hvis fører viser sin begejstring, når hunden får godbiddene.

Godbiddene kan bruges strategisk i træningen ved at give den til hunden, så godbiddene

- fremmer den bevægelse, man ønsker hunden skal foretage
- fastholder den position, man ønsker hunden skal blive i
- bringer hunden ud af positionen, så den kan tilbyde adfærden igen

For eksempel kan man ved at give rigtig mange **godbidder i pladsposition** opnå, at positionen tæt ved førers venstre ben får stor værdi for hunden.

Motivationen for at arbejde afhænger af behov, og behovet for en godbid er størst, hvis hunden er sulten.

Gør hunden ikke, det man ønsker, får den ingen godbid, og viser hunden forkert adfærd, så siger Charlotte "det er bare ærgerligt", som signal til hunden om, at den må prøve noget andet. Det er vigtigt, at fejlsignalet gives uden, at man lyder sur.

Udviser hunden decideret uønsket adfærd, så kommer den i snor, og fører forholder sig passiv og giver ikke hunden kontakt. Når hunden er faldet til ro, kan træningen genoptages.

Leg

Belønning kan også gives i form af leg, og Charlotte havde en kasse med forskelligt trækkelegetøj, tøjdyr og bolde med snor. Dummyer bruges *ikke* som legetøj, og legetøj, som bruges i træning, ligger ikke tilgængeligt for hunden til daglig. Trækkelege skal selvfølgelig foregå under hensyntagen til hundens fysik, og trækket skal ikke være for voldsomt. Til gengæld er det vigtigt, at fører engagerer sig helhjertet i legen.

Belønning med legetøj virker som en speeder på hunden, mens godbidder giver ro.

KLIK - Kontakt, Leg, Initiativ og Kontrol

I klikkertræningen er der fire basiskompetencer, som danner udgangspunkt for hundens videre træning.

Kontakt

Kontakt er udgangspunkt for al træning, og Charlotte viste *Jesus-øvelsen*, som eksempel på en kontaktøvelse. Fører står overfor hunden med en lækker godbid i hver hånd. Hunden vil i starten have fokus på godbidderne, men får først belønningen, når den tager kontakt ved at se direkte på fører. Klik idet hunden vender hovedet mod dig, og giv derefter belønningen.

En anden øvelse kaldes *Godbids return to sender*. Øvelsen laves bedst på et underlag, hvor en kastet godbid er synlig for hunden. Der skal bruges en almindelig kedelig godbid (fx tørfoder) og små superlækre godbidder (kød, pølse eller ostebidder). En af de kedelige godbidder kastes til hunden, som løber ud og spiser den. Når den er færdig, og der ikke sker andet, vil den på et tidspunkt kigge mod fører. Klik idet hunden ser på dig og fortsæt med at juble og invitere hunden hjem. Når hunden er hos dig, får den masser af ros og masser af de små lækre godbidder.

Kontakt kan også trænes, mens fører er i bevægelse, se [Kontaktøvelse #1](#).

Leg

Et af målene med leg er, at hunden oplever, at det sjove foregår hos fører. Det gøres bedst, hvis man har to ens legetøj eller to legetøj, der har lige stor værdi for hunden. Fører starter med at lege med det ene legetøj, og fortsætter i en trækkeleg, når hunden har grebet fast i det. Hunden får lov at vinde legetøjet, og vil efter al sandsynlighed løbe væk med det. Så begynder fører at lege med det andet legetøj, som nu er i bevægelse, og derfor bliver mere attraktivt for hunden. Hunden vil nok slippe sit legetøj på vej hjem, og det er fint. Trækkelegen begynder forfra hos fører, hunden får lov at vinde, og fører kan gå ud og genoptage legen med det legetøj, som hunden har efterladt.

Legen stoppes ved at lade hunden beholde det ene stykke legetøj, indtil den bliver træt af det, og lader det blive liggende. Alternativt, holder man legetøjet i ro og kigger væk fra hunden. Når hunden slipper frivilligt, får den en godbid som belønning.

Efterhånden vil hunden begynde at vende spontant hjem til fører, uden at denne behøver at lokke med det andet legetøj, og så er grunden lagt til en apportering, hvor hunden vender lynhurtigt hjem til fører. Se disse link, [Hvalpetræning #3 - Bytteleg Alice och Anna visar bytaleken](#) og [Lek fram avlämninger](#).

Initiativ og empowerment

Ved klikkertræning ønsker man at lære hunden, at den ved at tilbyde adfærd kan opnå en belønning. Den skal også lære at, hvis klikket tilbageholdes, så skal den variere sin adfærd for at få klik og belønning. På den måde opnår man at kunne arbejde sig gradvist hen imod et slutresultat, og hunden oplever, at den bliver en aktiv deltager i træningen. Se [Lær hunden at tænke kreativt](#).

Targetøvelser er typiske initiativ øvelser, hvor hunden trænes i at opsøge et target og dutte på det eller stille sig på det. Se for eksempel [Hand target training with Tassla](#).

Charlotte viste en empowerment øvelse, hvor forskellige ting, som hunden ikke normalt vil samle op (en dåse, et bæger, en lille papkasse osv.) lægges indenfor et område. Hunden klikkes og belønnes, hver gang den viser interesse for og dutter på en ny ting. Den belønnes ikke, hvis den dutter på en ting, den har duttet på før.

Det var meget interessant at se, at mens nogle ældre hunde havde svært ved at tilbyde adfærd overhovedet, så fandt andre gradvist ud af, hvad de skulle, og Susannes fire måneder gamle hvalp, gik straks i gang med at dutte.

Charlotte fortalte om en empowerment øvelse, som vænner hunden til høje lyde. Ved øvelsen udløser hunden lyden, og det giver hunden følelsen af at have kontrol. Derved mindskes risikoen, for at hunden bliver bange ved høje lyde. Placer noget som vil larme, når det falder, så hunden kan puffe det ned. Hunden belønnes for dutte til genstanden, så den falder. Start med noget, som ikke larmer for meget, og sæt efterhånden flere genstande oven op hinanden, så lyden bliver voldsommere.

Kontrol

Begrebet kontrol dækker over både kropskontrol og selvkontrol.

Kropskontrol er for eksempel, at lære hunden at arbejde med bagbenene, så den kan dreje rundt og komme ind i plads fra en position foran fører. Øvelsen kaldes populært **elefantøvelsen**.

Selvkontrol omfatter blandt andet fristeøvelser, hvor man viser hunden godbitten eller legetøjet, men det bliver ikke tilgængeligt for hunden, før den har udført en øvelse. Fristeøvelserne gør hunden bevidst, om den adfærd den udfører for at få belønningen. Se for eksempel **Træn impulskontrol med din hund**

For alle basiskompetencer gælder, at træningen gradvist flyttes til omgivelser med større fristelser og flere forstyrrelser.

Grundfærdigheder

Charlotte fortalte om de **19 grundfærdigheder**, som træningen efter Canis principper er opbygget omkring. Nogle af dem er overlapper med eller ligger i forlængelse af KLIK kompetencerne.

1 Fokus	6 Hjemkald	11 Doggie zen	16 Spring
2 Target	7 Gå ved fod	12 Holde fast	17 Lugt diskrimination
3 Sit	8 Dæk	13 Slip	18 Spor
4 Bagpartskontrol	9 Stå	14 Krybe	19 Tage kontakt til figurant
5 Udgangsposition	10 Bliv	15 Gi hals	

Grundfærdighederne kan variere hos andre hundeskoler, men med få undtagelser er grundfærdighederne relevante for retrievertræningen. Efterhånden som hunden har lært grundfærdighederne, kædes de sammen til øvelser, hvor der kun belønnes efter udførelsen af den færdige øvelse. Når hunden kan hele øvelser, så begynder man at forlange, at hunden skal udføre flere øvelser efter hinanden før belønningen gives. På den måde bygges op, til hunden kan gå et helt konkurrence program eller en markprøve.

Der er flere metoder til indlæring af grundfærdigheder eller nye øvelser

- Fang hele adfærden, hvor man afventer og håber, at hunden selv udfører hele adfæren.
- Fri shaping, hvor man afventer, at hunden tilbyder adfærd, og målet nås gradvist, ved at klikke, når hunden tilbyder adfærd, som er nærmere slutresultatet.
- Dirigeret shaping, hvor man med kropssprog eller target hjælper hunden til at udføre øvelsen.
- Lokning, hvor man bruger belønningen til at få hunden til at udføre den færdige øvelse.

De fire metoder kan med fordel kombineres, men de fleste klikkertrænere foretrækker fri shaping, hvor hunden selv tilbyder adfærd, mens lokning anses for at være den mindst egnede metode. Som crossover træner vil man nok være tilbøjelig til at anvende dirigeret shaping og lokning, fordi det er svært at have tålmodighed nok, når hunden ikke er vant til at tilbyde adfærd.

Charlotte fortalte, at hun altid starter træningshold med at spørge kursisterne til deres forventninger, og at hun foretrækker at kunne opdele holdene, så de, der blot ønsker en velfungerende familiehund, trænes separat fra de, der går målrettet efter at træne hunden til konkurrence.

Deltagerne får opgaver med hjem, eller deltagerne vælger selv, hvilken øvelse de vil arbejde med til næste gang. Det kan være øvelser, som ikke er rettet mod hverken lydighed eller konkurrence, men som blot tjener til at fremme samarbejdet mellem hund og fører.

Charlotte viste både en øvelse, hvor hunden skal placere hovedet inde i bunden af en kegle og en øvelse, hvor hunden skal gå gennem en hula-hop-ring, som gradvist lægges længere ned mod jorden.

Charlotte viste, hvordan man kan starte træningen til lugtdiskrimination, ved at placere næseprøvepinden med fært i et syltetøjsglas. Først klikkes hunden for at nærme snuden mod glasset, men hurtigt øges kravene, og hunden skal dutte og siden stikke snuden ned i glasset. Så øges sværhedsgraden ved at placere et tomt glas ved siden af. Hunden klikkes kun for at stikke næsen i glasset med færtspinden. Øvelsen udvides med endnu et glas. Og siden placeres pinde uden fært i disse glas. Hunden klikkes kun for at stikke snuden i glasset med færtspinden.

De deltagende trænere og deres hunde fik lov at prøve kræfter med rallylydighedsøvelser, hula-hop ring, byttelege og empowerment øvelser. Til højre er det rally lydighed.

På DKK's hjemmeside findes alle [rally lydigheds skiltene](#).

Indtryk fra dagen ved Elisabeth Johansen